

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Погутя Олександра Петровича на тему: «Припинення непідприємницьких
юридичних осіб», поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності
081 «Право»**

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету. Непідприємницькі юридичні особи – складний багатоаспектний феномен, інституції, які сприяють реалізації соціально значущих інтересів. Сьогодні доволі об'ємний сегмент відносин за участю непідприємницьких організацій перебуває на рівні доволі неякісної цивільно-правової регламентації. Передусім це стосується інституту їх припинення. Безумовно, порядок припинення непідприємницьких юридичних осіб відповідає особливостям припинення юридичних осіб загалом та може бути як добровільним, так і примусовим та здійснюватись шляхом реорганізації та ліквідації.

При цьому інститут припинення окремих непідприємницьких юридичних осіб, крім загальних підстав припинення, включає і специфічні, що вимагає ретельного аналізу на рівні доктрини цивільного права. Йдеться, зокрема, про цивільно-правові аспекти реорганізації непідприємницьких юридичних осіб. Відповіді потребують питання щодо можливості застосування реорганізації до непідприємницьких юридичних осіб та визначення її форм, які не слід однаковою мірою застосовувати до всіх непідприємницьких юридичних осіб, а слід враховувати специфіку їх правової природи й мету діяльності. Нагального вирішення потребують питання щодо вибору організаційно-правових форм юридичних осіб при застосуванні такої форми реорганізації щодо непідприємницьких юридичних осіб, як перетворення. При дослідженні зазначених проблем варто звернути увагу на законодавчій регламентації питань захисту прав кредиторів при реорганізації тих непідприємницьких юридичних осіб, де присутній майновий зв'язок між членами юридичної особи та останньою, а також питань, що пов'язані з проблематикою визнання недійсною реорганізації у непідприємницьких юридичних осіб та її правовими наслідками. Не менш важливого значення має дослідження сутності правонаступництва у непідприємницьких юридичних особах. Крім того, необхідно дати відповідь на питання щодо можливості застосування інституту банкрутства до досліджуваних суб'єктів цивільного права.

В українській науці цивільного права відсутні комплексні дослідження усіх аспектів теоретичних і практичних питань щодо припинення непідприємницьких юридичних осіб. Більшість досліджень учених торкаються окремих видів непідприємницьких юридичних осіб загалом. Це кандидатські дисертації Лещенка Д. С. «Правовий статус установ у цивільному праві України» (2005 р.); Зеліско А. В. «Правовий статус споживчих товариств» (2008 р.); Піддубної В. Ф. «Релігійні організації як суб'єкти цивільних правовідносин» (2008 р.); Жигалкіна І. П. «Установи як юридичні особи» (2009 р.); Менджул М. В. «Громадські організації як суб'єкти цивільного права» (2011 р.); Кочина В. В. «Непідприємницькі товариства як юридичні особи приватного права» (2012 р.); Філатової Н. Ю. «Саморегулівні організації як суб'єкти цивільного права» (2014 р.), Сіщук Л. В. «Правонаступництво

в корпоративних правовідносинах» (2014 р.), Гаврилюк В. М. «Правонаступництво при реорганізації юридичних осіб за законодавством України» (2014 р.), Жекова Д. В. «Припинення юридичних осіб за цивільним законодавством України» (2015 р.), Хоменко В. О. «Припинення господарських товариств у цивільному праві України» (2019 р.).

Окрім того, теоретичну основу дослідження склали праці таких вітчизняних науковців-правників як: В. І. Борисової, В. А. Васильєвої, І. В. Венедіктової, О. М. Вінник, М. К. Галянтича, А. Б. Гриняка, О. В. Дзери, Ю. М. Жорнокуя, А. В. Зеліско, О. І. Зозуляк, І. Р. Калаура, В. М. Коссака, А. В. Коструби, В. В. Кочина, В. М. Кравчука, Н. С. Кузнєцової, І. М. Кучеренко, В. В. Луця, Р. А. Майданика, В. М. Махінчука, Є. О. Мічуріна, В. Д. Примака, С. О. Сліпченка, І. В. Спасибо-Фатєєвої, Р. О. Стефанчука, Є. О. Харитонова, Р. Б. Шишки, В. С. Щербини, О. С. Яворської, В. Л. Яроцького інших.

Відсутність у доктрині цивільного права цілісної правової концепції інституту припинення непідприємницької юридичної особи зумовила актуальність обраної теми дослідження.

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 3 від 27 березня 2018 року). Дисертаційна робота виконана на кафедрі цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту в межах науково-дослідної роботи на тему «Правові проблеми здійснення майнових та особистих немайнових прав в умовах ринкової економіки» (номер державної реєстрації 0110U001557).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в наступних положеннях, що виносяться на захист.

Вперше:

1) аргументовано доцільність законодавчого визначення особливостей голосування при прийнятті рішення про реорганізацію непідприємницької юридичної особи, а саме: $\frac{3}{4}$ голосів усіх присутніх учасників на загальних зборах – при реорганізації непідприємницької юридичної особи корпоративного типу; одноголосна згода усіх присутніх на зборах учасників – при перетворенні у підприємницьку юридичну особу;

2) запропоновано наділити органи державної влади правом звернення до суду з позовом про примусову реорганізацію непідприємницької юридичної особи;

3) запропоновано доцільність закріплення в рамках ЦК України обов'язку юридичної особи, що реорганізується, надіслати кредиторам повідомлення щодо прийняття рішення про реорганізацію із визначенням конкретних строків заявлення ними вимог до юридичної особи;

4) доведено, що особливості припинення непідприємницької юридичної особи залежать від її приналежності до: а) юридичних осіб публічного чи приватного права; б) юридичних осіб унітарного чи корпоративного типу; в) організаційно-правової форми, у якій вони діють.

Удосконалено:

5) положення про те, що при реорганізації діяльність юридичної особи не

припиняється; відбувається правонаступництво; здійснюється заміна суб'єктного складу реорганізаційного правовідношення; суб'єктами виступають юридичні особи: правопередник і правонаступник, об'єктом – майно, майнові права і зобов'язання; відбувається в силу закону;

6) положення про те, що закритий перелік підстав та процедури ліквідації, визначений на рівні ЦК України, є актуальним для непідприємницьких юридичних осіб незалежно від виду та організаційно-правової форми і не потребує виділення додаткових підстав у рамках спеціальних законів;

7) критерії розмежування правового статусу ліквідаційної комісії та органів управління юридичної особи за такими характеристиками як мета, задля якої вони створюються, особливі повноваження, вимоги до складу ліквідаційної комісії чи ліквідатора, строк діяльності;

8) правовий механізм реорганізації громадських об'єднань, зокрема: 1) за загальним правилом, добровільний порядок їх реорганізації; 2) неможливість перетворення громадської організації у громадську спілку; 3) можливість перетворення в підприємницьку юридичну особу, особливо, якщо таке об'єднання здійснює підприємницьку діяльність;

9) перелік ознак ліквідації, а саме: а) це форма припинення юридичної особи як суб'єкта права; б) при ліквідації не створюються нові суб'єкти права і не відбувається приєднання до вже існуючих суб'єктів права; в) при ліквідації має місце припинення правовідносин; г) при ліквідації майно, права і обов'язки не переходять у порядку універсального правонаступництва; д) ліквідація відбувається на підставах і в порядку, визначених законом; е) при ліквідації має забезпечуватися захист інтересів як кредиторів, так і засновників (членів) цієї юридичної особи;

Набуло подальшого розвитку :

10) положення про те, що правонаступництво та реорганізація співвідносяться між собою як родове і видове поняття, в силу того, що правонаступництво відбувається не тільки шляхом реорганізації, але й іншими способами (спадкування, відступлення права вимоги тощо);

11) положення про те, що підставою виникнення правонаступництва при реорганізації юридичних осіб є складний юридичний склад, що включає сукупність таких юридичних дій, як: 1) прийняття рішення про реорганізацію; 2) складення і затвердження передавального акта або розподільного балансу; 3) затвердження статуту реорганізованої юридичної особи; 4) внесення до єдиного державного реєстру юридичних осіб відповідного запису про реорганізацію юридичної особи;

12) позиція щодо можливості непідприємницьких юридичних осіб виступати учасниками інституту банкрутства в якості боржника внаслідок здійснення ними підприємницької діяльності та обтяження вимогами кредиторів, які повинні бути задоволені;

13) аргументовано можливість перетворення споживчого товариства в підприємницьку юридичну особу з обміном об'єктів права власності членів споживчого товариства – паїв на акції чи частки в статутному капіталі підприємницької юридичної особи.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження.

Положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, науково обґрунтовані та достовірні. Це обумовлено застосуванням сукупності методів наукового пізнання: загальнонаукові (історичний, діалектичний, логіко-семантичний, формально-логічний, системно-структурний) та спеціальні методи дослідження (порівняльно-правовий, техніко-юридичний, спеціально-юридичний).

За допомогою *історичного методу* було проаналізовано історичні закономірності становлення інституту припинення непідприємницької юридичної особи (підрозділ 1.1.). *Діалектичний метод* дозволив проаналізувати правову природу реорганізації та ліквідації за законодавством України (підрозділи 1.2., 2.1., 2.2.). *Логіко-семантичний метод* використано при поглибленому з'ясуванні процедури припинення непідприємницьких юридичних осіб (підрозділи 2.1., 2.2., 3.1.). *Формально-логічний та системно-структурний* методи застосовані при викладенні суджень та умовиводів, аналізі змісту чинних національних й іноземних нормативно-правових актів, на основі яких здійснюється правове регулювання припинення непідприємницьких юридичних осіб в Україні та ЄС (підрозділи 1.2., 3.1.).

Основним спеціальним методом дослідження є *порівняльно-правовий*, який використовувався при дослідженні наукової літератури, нормативно-правових актів, судової практики, статистичних даних (підрозділи 1.1., 2.2., 3.1., 3.2.). *Техніко-юридичний метод* застосовано при дослідженні елементів юридичного складу при припиненні юридичних осіб (підрозділи 3.1., 3.2.) *Спеціально-юридичний метод* використано при дослідженні наукових праць фахівців суміжних галузей знань щодо характеристики змісту категорій «реорганізація» та «ліквідація» (підрозділи 1.1., 1.2.).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що окремі висновки, рекомендації та положення представлені в дисертаційному дослідженні пройшли апробацію та знайшли практичне застосування у навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Цивільне право України», «Корпоративне право України» та спецкурсів з проблем правового статусу юридичної особи, а також при підготовці відповідних методичних розробок, підручників і навчальних посібників; у правозастосовній діяльності, зокрема, при вирішенні спірних питань щодо припинення непідприємницької юридичної особи.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження оприлюднені в доповідях на наукових конференціях: міжнародна науково-практична конференція «Тенденції розвитку юридичної науки в інформаційному суспільстві» (м. Одеса, 28 грудня 2018 р.), міжнародна науково-практична конференція «Корпоративне право України та країн Європейського Союзу: новели законодавства» (м. Івано-Франківськ, 5-6 жовтня 2018 р.), Всеукраїнська науково-практична конференція «Договір як універсальна форма правового регулювання» (м. Івано-Франківськ, березень 2019 р.), міжнародна науково-практична конференція «Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права» (м. Одеса, 28 січня 2020 р.).

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях здобувача. Основні положення дисертаційної роботи викладені у 9 наукових працях, зокрема у 5 наукових статтях, опублікованих у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань із юридичних наук, 1 статті в науковому періодичному фаховому

виданні іншої держави та в 4 тезах доповідей на наукових конференціях.

Дисертація є самостійним науковим дослідженням, містить власні авторські висновки і практичні рекомендації. Викладені в дисертації наукові результати отримано здобувачем особисто. Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності.

**Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про
апробацію матеріалів дисертації:**

наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Погуть О. П. Теоретико-правові аспекти реорганізації споживчих товариств. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: збірник наукових статей*. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2018. Вип. 46. С. 103-117.

2. Погуть О.П. Теоретико-правові аспекти реорганізації громадських об'єднань. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: збірник наукових статей*. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2018. Вип. 47. С. 61-74.

3. Погуть О. П. Ліквідація непідприємницьких юридичних осіб: проблеми правового регулювання. *Порівняльно-аналітичне право*: електронне наукове видання. 2019. №. 6. С. 157-160. URL: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/PAP_6_2019.pdf (дата звернення: 20.12.2019).

4. Погуть О. П. Захист прав кредиторів при припиненні непідприємницьких юридичних осіб. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. Випуск 1. Ч. 3. С. 151-156.

наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Погуть О.П. Окремі аспекти правового регулювання перетворення громадських об'єднань. Корпоративне право України та країн Європейського Союзу: новели законодавства: матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 5-6 жовтня 2018 р.). Івано-Франківськ, 2018. С. 65-68.

6. Погуть О. П. Деякі проблеми реорганізації споживчих товариств. Тенденції розвитку юридичної науки в інформаційному суспільстві: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 28 грудня 2018 р.). Одеса, 2018. С. 46-50.

7. Погуть О. П. Правові аспекти захисту прав кредиторів при припиненні непідприємницьких юридичних осіб. Договір як універсальна форма правового регулювання: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 1-5 квітня 2019 р.). Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника», 2019. С. 70-77.

8. Погуть О. П. До питання про реорганізацію як форму припинення юридичної особи. Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 20 березня 2020 р.). Одеса, 2020. С.129-131.

наукові праці, які додатково відображають результати дисертації:

9. Погуть О.П. Окремі аспекти правового регулювання перетворення

Загальний висновок

Дисертаційна робота Погута О.П. на тему «Припинення непідприємницьких юридичних осіб» за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами та доповненнями) від 03 квітня 2019 року № 283), п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167.

Дисертація Погута Олександра Петровича на тему «Припинення непідприємницьких юридичних осіб» рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Рецензенти:

**професор кафедри цивільного права
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
доктор юридичних наук, доцент**

А.В. Зеліско

**доцент кафедри судочинства
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
кандидат юридичних наук, доцент**

О.Р. Ковалишин

